

KYRKNYTT

Nr 1 - 2021

Fastan ger tid
för eftertanke

SIDAN 2

Populära psalmen
skrevs i Gudhem

SIDAN 4

Svenska kyrkan i Stenstorps pastorat

Vi kan dela med oss

Svenska kyrkan hjälper pandemins offer i hela världen

– Pandemin har drabbat även fattiga länder. Därför behöver vi dela med oss. Det säger Ingegärd Melin, Bjurum som vill göra alla uppmärksamma på Svenska kyrkans insamling under tiden före påsk.

Sedan många år samlar Svenska kyrkan in pengar till sitt internationella arbete under senvintern och den tidiga våren. Insamlingen går under namnet Fasteaktionen eftersom den sammanfaller med kyrkoårets fastetid.

I år behövs pengarna mer än på länge. Pandemin har drabbat hela världen. Men de fattiga ländernas situation har inte fått så mycket uppmärksamhet hos oss, även om det är där som effekterna blivit mest dramatiska.

– Aldrig har så många i världen varit beroende av humanitär nödhjälp. Uppemot 270 miljoner människor kan komma att hamna i akut hungersnöd, säger Henrik Fröjmark vid Act Svenska kyrkan. Det är namnet på det internationella arbetet, där man både arbetar med nödhjälp och med utvecklingsprojekt.

Lever med varandra

Ingegärd Melin har i många år varit engagerad i det internationella arbetet i Stenstorps pastorat.

– I vanliga fall skulle vi varit igång med olika aktiviteter för att samla in pengar. Det känns lite svårt att inte kunna göra det i år, säger hon.

Hon känner starkt för att hjälpa människor i andra länder där förutsättningarna inte är som i Sverige.

– Vi lever med och för varandra, och vi kan göra gott med våra pengar. Det handlar inte bara om att överleva utan också om att få ett gott liv. Det borde alla människor ha möjlighet till, säger hon.

Detta ligger helt i linje med temat för årets fasteinsamling som är "Under samma himmel".

Det finns hopp

Svenska kyrkans arbete ingår i ett nätverk med olika hjälporganisationer runt om i världen. De har under pandemin rapporterat om konsekvenserna av stängda gränser och utgångsförbud.

– De människor som drabbas hårdast är de som har minst möjlighet att skydda sig. Det går inte att hålla

Ingegärd Melin är engagerad för nödlidande människor i andra länder.

avstånd när åtta personer delar ett rum utan kök. Distansarbete är omöjligt när överlevnaden hänger på att sälja frukt vid en vägkant, säger Henrik Fröjmark

Men trots att det ser mörkt ut på många håll vill Henrik Fröjmark hålla upp hoppet.

– Vi vet att vi kan vända utvecklingen. Det är inte självklart att vi kommer lyckas. Det krävs gemensamma insatser, och att vi uppfyller löften om mer resurser till de människor som drabbas av katastrofer. Men vi behöver människors gåvor för att komma dit, säger han.

Fastan ger tid för eftertanke

I visan heter det att julen varar fram till påska, men det är inte sant för däremellan kommer fasta. I vardagslivet märks fasteperioden numera inte så mycket. Men den märks i våra kyrkor, där är fastan en viktig del av kyrkoåret.

Att fasta förknippas med att avstå något. Under olika perioder i historien har detta tolkats mer eller mindre strikt. Ibland har det bokstavligt handlat om att klä sig i säck och aska. Det innebar att man bar mycket enkla kläder och ritade ett kors med aska i pannan eller strödde aska i håret.

Idag är det få som firar fasta på det sättet. Men många människor försöker använda tiden till mer eftertanke än vanligt. Ärkebiskop Antje Jackelén har talat om detta i olika sammanhang.

– Fasta är en tid för fördjupning. Den hjälper oss att se kritiskt och självkritiskt. Vi påminns om nödvändigheten av måttfullhet, har hon bland annat sagt i en predikan.

Avstå något

Att fasta genom att inte tillfredsställa magens behov, kan vara en

hjälp att förstå att vi inte behöver tillfredsställa allt som vi önskar och strävar efter.

Det gäller fler saker än mat. Det finns många som under fastan avstår från saker som i sig inte är farliga, men som kan ta onödigt mycket tid. Dit hör numera sociala medier.

– Livet online präglar oss och vår samtid. Snabba klick mellan länkar och budskap vänjer oss vid ständiga avbrott. Det blir svårt att låta saker och ting mogna, säger Antje Jackelén.

Hon betonar att hon har stor glädje av internet. Men hon blir ändå betänksam när hon ser hur det kan vara ett hinder för att fundera över de stora frågorna i tillvaron.

Läsa böcker

Därför rekommenderar hon att använda fastetiden till fördjupning. Den kan exempelvis vara att läsa några intressanta böcker. Man kan också avsätta tid till eftertanke i meditation och bön.

Fastan kan också betraktas som en tid av solidaritet med världens svältande, eller med människor som är på flykt. Genom att avstå lite av våra materiella tillgångar kan vi då hjälpa andra till ett bättre liv.

Därför tar vi in ris till påsk

Det finns olika meningar om varifrån seden med fastlagsris kommer. Många anser att det är påskriset som blivit en sed under hela fastetiden.

Idag skiljer vi oftast inte mellan fastlagsris och påskris. Från början piskade man varandra med ris, antingen på fettisdagen eller långfredagens morgon.

Långfredagens risning skulle påminna om Jesu lidande och vadvar en sed som förekom i Sverige sedan 1600-talet.

Med tiden utvecklades risningen till en lek och även barnen kunde piska sina föräldrar. Det gällde att komma först upp på morgonen och överraska sju-sovorna med en risbastu. Vid risningen användes oftast björkris.

Prydnadsris

Åtminstone sedan 1700-talets senare del har fastlagsriset också varit ett prydnadsris smyckat med färgglada band, pappersblommor och annat pynt.

Att pryda riset med brokiga fjädrar var en sed som uppstod för ungefär 150 år sedan.

Sedan de visat sig att många fjädrar tillverkats på ett oetiskt sätt har intresset minskat, och många använder pappersfjädrar.

Psalmen från Gudhem

Paul Nilsson lärde oss gå upp till Jerusalem

Om det finnes en kyrklig topplista för psalmer så skulle "Se vi går upp till Jerusalem" ha en säker plats. Det är inte illa för en sång som skrevs för 125 år sedan i Gudhem.

Under veckorna före påsk är det ingen tvekan om populariteten hos den relativt enkla och korta psalmen som har nummer 135 i psalmboken. Och det gäller inte bara i Sverige. Sången finns också i psalmböckerna i Norge, Danmark och Finland. Och den är nästan lika populär i de länderna.

– Det är en vacker psalm som vi sjunger mycket så här års, säger Gerts Gillberg som är kyrkomusiker i Stenstorps pastorat.

Det var prästen Paul Nilsson som skrev texten, och det gjorde han redan 1897. Då var han nygift och nybliven komminister i Gudhems pastorat..

– Han är den mest begåvade av de nya psalmförfattarna, skrev Selma Lagerlöf om honom i ett utlåtande från Svenska akademien.

Fjorton versar

Paul Nilsson producerade stora mängder dikter, både andliga och profana. Ofta var de rejält långa. "Se vi går upp till Jerusalem" är ett exempel

på detta. Från början omfattade den hela fjorton versar.

Det var lite väl mycket, ansåg både dåtidens psalmbokskommitté och författaren. Därför inleddes en stor omarbetning, som presenterades 1905, åtta år efter att den ursprungliga texten skrevs. Bara den första versen fick vara kvar i ursprungligt skick. De övriga ströks eller gjordes om, och den nya versionen bestod av fyra versar.

Men det blev ännu en omarbetning. När en ny psalmbok skulle ges ut 1936 var den ansvariga kommittén inte nöjd med tredje versen. Så den togs bort ur det slutförslag som lades fram. Men Paul Nilsson plockade fram penna och inspiration, och texten fick den utformning som den har även i vår tids psalmbok.

Genial utformning

Alla fyra versarna inleds med ra-

Paul Nilsson bodde i prästgården i Östra Tunhem. Bilden är tagen vid Rosornas dag som under många år firades i prästgårdens trädgård.

Foto: Lars-Erik Kullenwall.

den "Se vi går upp till Jerusalem". Sedan skildrar de olika steg i den bibliska berättelsen om Jesus och påskens drama. Många har påpekat det närmast geniala i det upp-lägget.

– Psalmen inkluderar från första till sista versen den sjungande församlingen genom sitt "vi". Det är en gemensam vandring, skriver exempelvis Per-Olof Nisser i boken Psalmernas väg.

Han konstaterar också att den till skillnad från många andra fastepsalmer kan sjungas under hela fastetiden. De flesta andra psalmer koncentrerar oftast på det som händer i påskveckan, där korsfästelsen är ett centralt tema.

Till det geniala hör också att psalmen fortsätter bortom påsken. Den fjärde versen handlar inte om det Jerusalem som finns i Israel, utan om det himmelska Jerusalem som en gång ska uppstå.

Här har Paul Nilsson hämtat sin inspiration från bibelns sista bok, Uppenbarelseboken som berättar om "en ny himmel och en ny jord".

Gammal melodi

Paul Nilsson skrev nästan alltid sina psalmer till kända melodier. Så är det också i det här fallet. I psalmboken anges den vara en dansk folkmelodi. Men det finns ett frågetecken efter den beteckningen. För ursprunget är delvis dolt i dunkel.

Att det är en folkmelodi är helt klart. Troligen rör det sig om en visa som från början hade en helt världslig text.

Den första nedtecknade versionen hittar man i en dansk psalmbok från början av 1600-talet. Men ursprunget är troligen ännu äldre och består av en melodi som med tiden fått en rad varianter.

– Melodin förekommer direkt eller indirekt med ett tiotal olika texter redan i slutet av 1600-talet, berättar boken Psalmernas väg.

Till de mer kända varianterna hör visan "Till österland vill jag fara", som alltså utvecklats ur samma melodi som "Se vi går upp till Jerusalem".

En kändis i Kultursverige

Paul Nilsson var inte bara känd och uppskattad i Gudhem utan också hos Svenska akademien och den svenska regeringen. Han fick både priser och offentliga uppdrag.

När Paul Nilsson kom till Gudhem 1897 hade han redan gjort sig ett namn som poet. I prästgården i Östra Tunhem fortsatte han sitt skrivande. Arbetet som präst hade också fått nya dimensioner genom att han utnämnts till regementspastor vid Älvsborgs regemente.

Det fick honom att skriva dikten "Ryttarns Mats" som handlar om en ung västgöte som blev soldat och drog ut i krig under den svenska stormaktstiden. Den blev så lyckad att Paul Nilsson gjorde något som få hade vågat.

– Jag tog det dristiga steget och sände mitt opus till Svenska akademien, berättar han i boken Klerker, sångare, knektar.

Belöningen lät inte vänta på sig. Dikten fick akademiens pris och komministern från Gudhem blev bjuden till akademiens högtidsmöte i december 1898. På plats fanns både kungafamiljen och stora delar av den tidens kulturelit.

Ny psalmbok

Efter detta fördjupade han sig i psalmdiktandet. Vid den här tiden pågick debatten om en ny psalmbok. Det var en stor fråga som engagerade samhället.

Dels för att Sverige hade statskyrka, dels för att psalmboken då var ett av få sätt att sprida musik i stor upplaga. Detta var före både radions och grammfonens tid.

– Jag försökte göra mig förtrogen med den evangeliska kyrkans psalmskatt, skriver han.

Det hela ledde så småningom fram till att han 1907 gav ut ett

eget förslag till psalmbokstillägg med 60 sånger. Många hade då redan lämnat förslag att göra om den befintliga psalmboken, men utan större lycka.

Paul Nilsson bad regeringen om pengar till tryckning av sitt arbete. Det ledde till ett besök hos ministern Hjalmar Hammarskjöld. Samtalet utvecklades inte riktigt som besökaren tänkt sig.

– Res nu hem och utarbeta ett fullständigt revisionsförslag för 1819 års psalmbok, sade ministern.

– Det tror jag mig inte om, svarade den förvånade Gudhemsprästen.

– Å jo, gör det. Och naturligtvis blir det statsanslag, kontrade Hammarskjöld.

Inte lätt att sluta

Paul Nilsson gjorde som han blev tillsagd, och även om han inte satt med i den officiella psalmbokskommittén hade han stort inflytande på den nya psalmbok som kom ut 1936. Han fortsatte också att skriva både psalmer och andra dikter, vilket han själv förklarat i boken Klerker, sångare, knektar.

– Det kan vara ett fel att skriva vers, men har man väl börjat är det inte lätt att sluta.

Välkommen till kyrkan i vår

När manus till detta nummer av KyrkNytt skrivs gäller fortfarande att endast åtta personer kan träffas som gudstjänstbesökare vid varje tillfälle.

Om restriktionerna ändras under våren kommer fler gudstjänster att erbjudas. Information om detta kommer i så fall att finnas i tidningarnas predikoturer. Läs också på pastoratets hemsida www.svenskakyrkan.se/stenstorp.

Som kyrka vill vi finnas till i både goda och svåra tider. Vår strävan är att bjuda in till gudstjänst så långt det är möjligt, utan att äventyra någons hälsa.

I förhoppningen att livet snart ska bli mer normalt önskar vi dig en god vår och försommar..

Maria Ytterbrink
Vik kyrkoherde

SÖNDAG 14 MARS **Midfastosöndagen**

Stenstorps kyrka kl 10 Mässa

TORSdag 18 MARS

Borgunda kyrka kl 18.30 Mässa (traditionell)

SÖNDAG 21 MARS

Jungfru Marie bebådelsedag

Broddetorps kyrka kl 10 Gudstjänst

TORSdag 25 MARS

Stenstorps kyrka kl 18.30 Mässa i Taizéton

SÖNDAG 28 MARS

Palmsöndagen

Gudhems kyrka kl 10 Gudstjänst

TORSdag 1 APRIL

Skärtorsdag

Stenstorps kyrka kl 18.30 Mässa
Broddetorps kyrka kl 18.30 Mässa

FREDAG 2 APRIL

Långfredag

Gudhems kyrka kl 10
Stenstorps kyrka kl 15

SÖNDAG 4 APRIL

Påskdagen

Broddetorps kyrka kl 10 Mässa
Dala kyrka kl 10 Gudstjänst

MÅNDAG 5 APRIL

Annandag påsk

Borgunda kyrka kl 10 Gudstjänst

ONSDAG 7 APRIL

Gudhems kyrka kl 19 Veckomässa

SÖNDAG 11 APRIL

2:a söndagen i Påsktiden

Segerstads kyrka kl 10 Gudstjänst

TORSdag 15 APRIL

Broddetorps kyrka kl 18.30 Pilgrims-
mässa

Berätta att du tänker komma

På grund av rådande restriktioner om maximalt åtta deltagare per samling krävs föransmälan till våra gudstjänster. Mer uppgifter finns i predikoturer och på hemsidan www.svenskakyrkan.se/stenstorp. Du kan också kontakta expeditionen 0500-49 95 00.

SÖNDAG 18 APRIL

3:e söndagen i Påsktiden

Stenstorps kyrka kl 10 Gudstjänst

TORSdag 22 APRIL

Dala kyrka kl 18.30 Mässa (traditionell)

SÖNDAG 25 APRIL

4:e söndagen i Påsktiden

Gudhems kyrka kl 10 Gudstjänst

TORSdag 29 APRIL

Stenstorps kyrka kl 18.30 Mässa i Taizéton

SÖNDAG 2 MAJ

5:e söndagen i Påsktiden

Broddetorps kyrka kl 10 Gudstjänst

ONSDAGEN 5 MAJ

Gudhems kyrka kl 19 Veckomässa

SÖNDAG 9 MAJ

Bönsöndagen

Dala kyrka kl 10 Gudstjänst

TORSdag 13 MAJ

Kristi Himmelfärds dag

Gudhems kyrka kl 8 Gudstjänst
Broddetorps kyrka kl 18.30 Pilgrims-
mässa

SÖNDAG 16 MAJ

Söndagen före Pingst

Stenstorps kyrka kl 10 Gudstjänst

TORSdag 20 MAJ

Dala kyrka kl 18.30 Mässa (traditionell)

SÖNDAG 23 MAJ

Pingstdagen

Websänd konfirmation med mässa
Borgunda kyrka kl 18 Mässa

TORSdag 27 MAJ

Stenstorps kyrka kl 18.30 Mässa i Taizéton

SÖNDAG 30 MAJ

Heliga trefaldighets dag

Broddetorps kyrka kl 10 Gudstjänst

ONSDAG 2 JUNI

Gudhems kyrka kl 19 Veckomässa

SÖNDAG 6 JUNI

1:a efter Trefaldighet

Dala kyrka kl 10 gudstjänst

Gravstenar testas

Det ska vara säkert att vistas på kyrkogården

Under våren kommer alla gravstenar i Stenstorps pastorat att kontrolleras för att se om de står stadigt. Stenar som inte klarar kraven kommer att läggas ner.

– Vi gör detta för att det ska vara säkert att vistas på våra kyrkogårdar, säger Joakim Lindgren som är chef för fastigheter och kyrkogårdar i pastoratet.

De flesta gravstenar brukar stå stabilt på sina socklar. Men några undantag kan finnas, inte minst om det gäller gamla gravar. Därför kontrolleras alla gravar med jämna mellanrum.

Reglerna säger att en gravsten ska klara 35 kilos tryck utan att ge vika eller luta för mycket.

Alla gravstenar ska vara försedda med dubbar, det vill säga stålpinningar, som gör att de står säkert på sina socklar. Det ska finnas minst två dubbar, och de ska vara i rostfritt material. På äldre gravar kan dubbarna ibland vara av vanligt järn som rostar, och då finns risken att stenen välter.

Alla testas

Under våren och försommaren kommer kyrkogårdsförvaltningen att provtrycka alla gravstenar. Stenar som inte klarar testet kommer att läggas ner.

När detta händer skickar kyrko-

gårdsförvaltningen skriftlig information till den som innehar gravrätten. Denne får sedan avgöra vilka åtgärder som ska vidtas, eftersom det är gravrättsinnehavaren som ansvarar för gravstenen.

– Det finns en fastlagd rollfördelning i de här frågorna. Kyrkogårdsförvaltningen ansvarar för kontroll, och gravrättsinnehavaren ansvarar för att åtgärderna blir utförda, säger Joakim Lindgren.

Flera alternativ

Det finns flera alternativ för att åtgärda en grav där gravstenen lagts ner.

– Vill man att den ska resas upp igen får man kontakta ett stenhuggeri eller stenfirma. Kyrkogårdsförvaltningen kan hjälpa till med information hur man hittar en stensäkeringsfirma. En sådan firma kan föreslå vad som behöver göras och vad det kostar. Det kan

handla om nya dubbar eller rätta till sockeln, säger Joakim Lindgren.

I en del fall kan det i stället gå att göra om den stående stenen till en liggande sten. Detta sker i samråd med kyrkogårdsförvaltningen.

En tredje möjlighet är att helt ta bort stenen. En gravplats måste inte ha någon sten även om de flesta vill det.

Slutligen finns också alternativet att lämna tillbaka gravplatsen till kyrkogårdsförvaltningen.

Trygghet för alla

Joakim Lindgren betonar att vårens kontroll görs för att alla ska kunna känna sig säkra när de vistas på kyrkogården.

– Både besökare och personal ska vara trygga, säger han.

Den som vill veta mer om kontrollen eller andra frågor som rör kyrkogårdarna är välkommen att kontakta kyrkogårdsförvaltningens expedition. Den är öppen måndag och fredag. Telefonnummer är 0500-49 95 02 och e-postadressen är eva.johansson3@svenskakyrkan.se.

Joakim Lindgren

Så kontaktar du Stenstorps pastorat

Stenstorps pastorat
Prästgatan 6, 521 60 Stenstorp
Pastorsexpeditionens öppet-och telefontider
Måndag-torsdag, kl. 9-12.
Telefon: 0500-49 95 00, Fax: 0500-49 95 29
Webbplats: www.svenskakyrkan.se/stenstorp
E-post: stenstorps.pastorat@svenskakyrkan.se

Präster

Mikael Blom, kyrkoherde (sjukskriven)
Maria Ytterbrink, vik kyrkoherde, mobil: 070-215 53 63
maria.ytterbrink@svenskakyrkan.se
Thomas Hagert, komminister
0500-49 95 25, mobil: 073-073 36 70
thomas.hagert@svenskakyrkan.se
Bengt-Åke Öhgren, vik komminister
mobil: 070-899 00 75,
Ann-Marie Svensson, vik komminister
mobil 070-659 38 46

Diakon

Ann-Kristin Gillberg, 0500-49 95 04, mobil: 070 727 85 77
ann-kristin.gillberg@svenskakyrkan.se

Kantorer

Gerts Gillberg: 0500-49 95 11, mobil: 070- 361 15 29
Annelie Karlsson, mobil 070-761 81 20

Barn och ungdomsverksamhet

Lena Arvidsson: 0500-49 95 13, mobil: 070 302 04 00
Maria Djurberg: 0500-49 95 14, mobil: 072 571 45 00

Fastigheter och kyrkogårdar

Fastighets- och kyrkogårdschef: Joakim Lindgren.
0500-49 95 07, mobil 073-022 19 93
e-post joakim.lindgren@svenskakyrkan.se
per.johansson3@svenskakyrkan.se
Kyrkogårdsadministratör: Eva Johansson, 0500-49 95 02,
mobil: 0725-75 46 40, eva.johansson3@svenskakyrkan.se
Expeditionen öppen måndag och fredag 9-17.

Kyrkvaktmästare ansvariga

Stenstorp:
Christer Lönnqvist: 0500-49 95 16, mobil: 070-370 93 84
Dala, Borgunda och Högstena:
Arne Johansson: 0500-49 95 17, mobil: 070-722 53 01
Segerstad, Valtorp och Håkantorps:
Håkan Svensson: 0500-49 95 19, mobil: 072-575 45 80
Broddetorp:
Irène Wallgren: 0500-49 95 21, mobil: 070-220 81 70
Gudhem, Bjurum, Ugglum och Östra Tunhem:
Annelie Ahlström: 0500-49 95 22, mobil: 070-301 97 99

Vill du tala med en präst?

Behöver du någon att tala med? Pastoratets präster och diakon finns till för dig, och kan nås under dagtid. Telefonnummer finns i listan ovan.

Om du vill nå en präst på andra tider så finns Jourhavande präst varje natt. Öppettiden är 21-06. Du ringer 112 och ber att få bli kopplad. Under pandemin hålls extra öppet från klockan 17.00.

Jourhavande präst finns också på internet. Du kan chatta eller skicka e-post. Chatten är öppen måndag till torsdag mellan klockan 20 och 24. Läs mer på www.svenskakyrkan.se/jourhavandeprest.

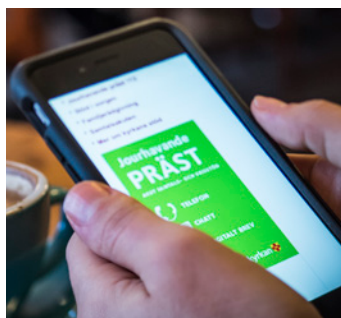

Foto: Magnus Aronson/ikon

Kyrkguiden hjälper dig att hitta

När våren kommer vill många göra en utflykt. Att besöka en kyrka kan vara en god idé.

Med Svenska kyrkans mobilapp Kyrkguiden kan du hitta till Svenska kyrkan med hjälp av mobiltelefonen. Du kan söka via karta eller via kyrkans namn. I appen hittar du också församlingarnas kalendrar som visar kyrkornas öppettider.

I den mån det är möjligt med gudstjänster och konserter visas också tider för dessa. Genom appen kan du även få påminnelser så du inte missar något arrangemang.

Du kan hitta Kyrkguiden, genom att söka på "Svenska kyrkan" i App Store eller Google Play store. Den är gratis.

Kyrknytt ges ut av Stenstorps pastorat. Ansvarig utgivare: Mikael Blom
Text och foto Sven-Erik Falk om inget annat anges.
Tryck: Stema specialtryck, Borås, 2021

Svenska kyrkan
STENSTORPS PASTORAT